

dolžnost, nova vprašanja prožiti ter pot naravnati, da se ugodno rešijo za našo deželo.

Naravni pot, to doseči, je ta, da zbornica pozveduje vse deželne potrebe. Naravni njeni poročevalci v prvi vrsti so domači trgovci in obrtniki (rokodelci) sami, v drugi vrsti pa so kupčijske zbornice avstrijske in tujih držav. Vsaka dežela ima svoje potrebe in svoje stališče, ki so si, zlasti kar tiče obrtnijo, naravnost nasproti.

V naši deželi je treba složnega, krepkega sodelovanja vseh rudarjev, obrtnikov, trgovcev in kmetovalcev. Najnaravnejša pot to doseči, je pa, da se v tem namenu zedinijo vsa društva, ki so v deželi, bodi-si znanska, ali obrtniška ali zabavna.

Če hočemo, da zbornica spolni svojo nalogo, treba jej je pomoči. V vseh društvih so resni pogovori prvi, za temi še le na vrsto pridejo zabavni. Če se tedaj izvedenci pogovarjajo zdaj o tem, zdaj o tem, kar bi bilo njim ali drugim na korist, zakaj ne bi teh pogovorov naznanjali zbornici? Saj vendar ni moč zahtevati, da bi njeni odborniki, ki se po postavi smejo voliti le iz onih, ki bivajo v glavnem mestu ali njegovi okolici, na tanko poznali potrebe vseh obrtnij v deželi. Tržič, Kranj, Stražišče, Loški okraj, Kropa in Kamna gorica, Begunska okolica, Ribnica, Kočevje, Idrija in dolenske pokrajine vendar nimajo vsi enakih potreb, ker so njihova obrtnijstva tako različna!

Ti možje morajo zbornici pomagati s tem, da jej na tanko popisujejo svoje razmere in zadeve, da jej o njih razodevajo svoje skušnje ali mnenje, kako bi se dalo v okom priti tem ali tem napakam, ali kaj ovira, da se ta ali ta obrtnija ne more uspešno razvijati, kakor bi bilo želeti in kakor bi se lahko.

V obrtnijskih in trgovskih rečeh ne smé biti nobenih strank. V tem obziru najbolj veljá znani pregovor „z združenimi močmi“. Sreča bi bila za deželo, ako pridemo do tega združenega delovanja.

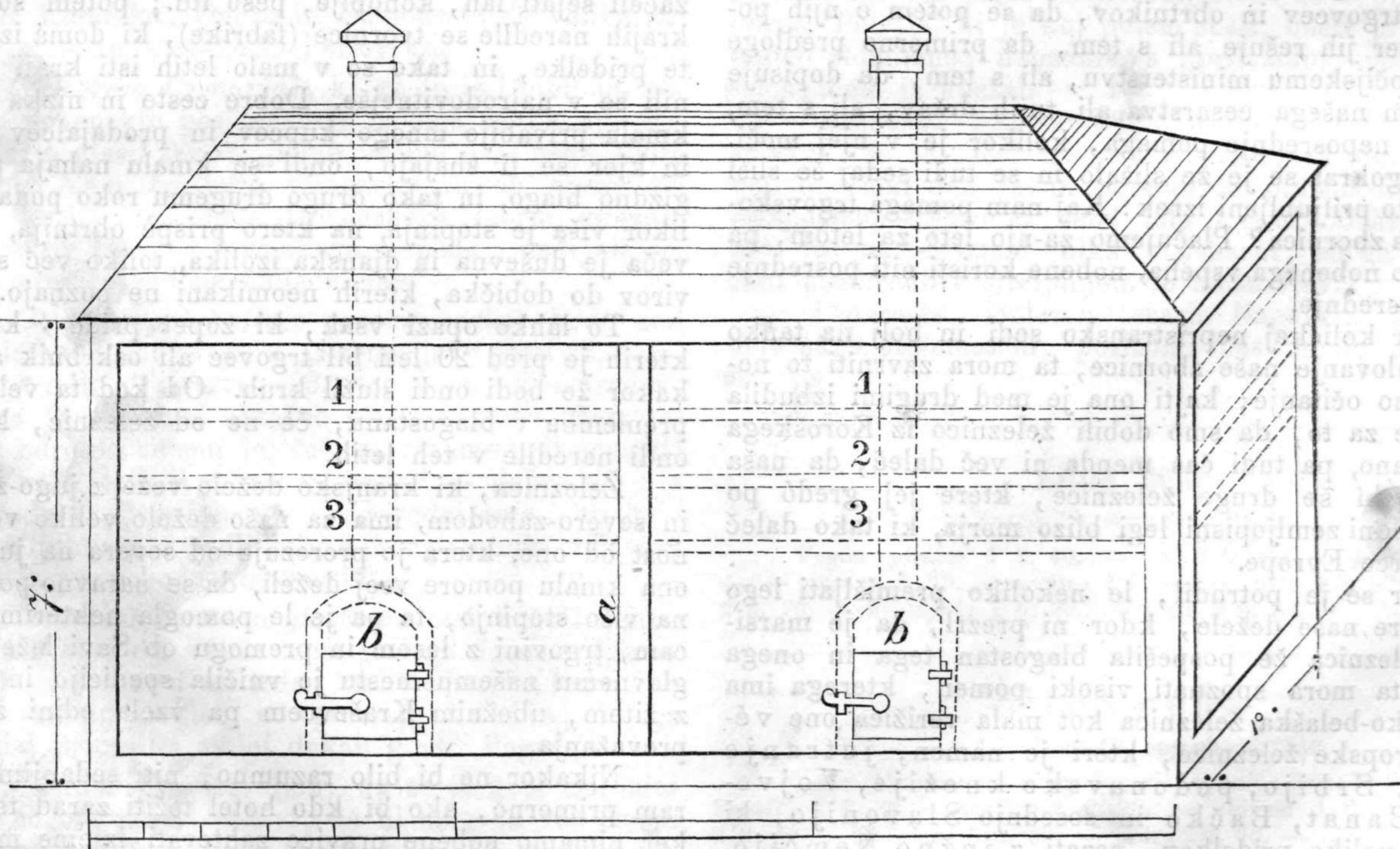
Trgovci in obrtniki naše dežele nikar ne prezirajte tega poziva; podpirajte kupčijsko zbornico v težkem, a blagem njenem delovanji; saj je treba le zdravega semenskega zrna, da vzraste to čvrsto drevo, katero je kupčijska zbornica.

Treba je, da jej razumni izvedenci naznanjajo svoje skušnje, svoje mnenje, katero razumni možje glavnega mesta pretresajo v zbornici; ali se to stori z nasprotovanjem ali s kritikovanjem ali sklepovanjem v zbornici sami, to je isto, glavna stvar je, da se stori kaj temeljitega, in da so ti možje stanovitni v tem, da delajo deželi na korist. Prenehlej je rakova pot, ker v nobeni stvari ni prestanek brez škode, zato vsem kranjskim trgovcem in obrtnikom krepko kličemo v spomin pregovor: „z združenimi močmi“.

Po J. A. Hartmanovem spisu.

Bozniške sušilnice za sadje.

Popisane in risane po pravi peči, kakor jo gosp. J. A. Hartman sam popisuje.

V 22. listu smo priporočali našim gospodarjem naravno takih sušilnic, kakor jih imajo v Bosni.

Danes jim podamo podobo bosniške sušilnice. Delo je leseno, sestavljeno iz 4 spodnjih tramov, po 7 palcev debelih; se vé da so spodnji in zgornji trami med sabo zvezani in pribiti. Spredej in zadej pri *a* so stebri, da podpirajo celo delo; stene so na notranji in vnanji strani nametane z glino in spletene iz vej, streha pa se naredí iz slame, diljic (desk) ali iz opeke, kakoršno si kdo hoče.

Številke 1, 2 in 3 zaznamovajo pletenice, na katere se iztrese sadje in porine v peč.

Romi pletenice imajo in sicer na vsaki strani po dva kotača, ktera v zarezah (palcih) tečeta in lajšata vtik in iztik pletenic, pletenica ima lesen locanj (ročnik) ali pa železno rinko, s katero se pletenica primlje.

Črka *b* kaže kraj za kurjavo, kateri je podolgasto-okroglo zidan in blizu 4 čevlje meri: ob kraju tega prostora vzdidana je 6 palcev široka cev, ki se vleče pod omenjenimi koši in drži v dimnik.

Tretja pletenica je, kakor se vidi, v največi vročini, tedaj se morajo pletenice večkrat premeniti.

V vsakem oddelku je tik pod streho napravljena luknja za soparico, da se ta izkadi in sadje dobiva čist zrak.

V peči je zadej tikoma zemlje 2 čevlja visoka in 2 čevlja široka luknja; njen pokrov se na tanko prilaga v steno.

Suši naj se 26 do 30 ur; vrh tega vsakega lastna skušnja uči, v kolikem času se dobro posuši sadje.

Na vsakem košu posuši se 50 do 60 funtov češpelj. Paziti pa je posebno, da se vedno v eno mero kuri.

Prirodo- in jezikoslovna črtica.

Zapisal Robič.

Sprehajaje se v Šenčurski okolici nabiraje žužkov, polžkov in drugih stvari zagledam prišedši k nekemu studentku v njegovi mali strugi mnogo zanimivih stvari, med njimi tudi algo in sicer *Batrachospermum moniliforme* Roth. Sklonivši se začnem ročno pobirati vodnih polžev in poslednjič denem še nekaj alg v steklenico. Neki radovednež opazovaje me iz zatišja, kaj da delam, in kasneje bliže pristopivši me vpraša: „Gospod! čemu vam pa bo „krak“? Kaj pa imenujete „krak“ — ga brzo poprašam. „To-le vodno rastlino — mi odgovori — ki jo v steklenici imate in ktera tudi tam-le v vodi od kamena mahlja. Ko kasneje še druge o tej stvari poprašujem, izvem, da v tej okolici povsod imenujejo algo „*Batrachospermum*“ po slovenski „krak“. — Kaj velja, si mislim, da v selu Vogljah tiste štiri hiše poleg pota proti Vodicam imenujejo na „Krakovem“ zato, ker se v ondašnji kaluži mnogo kraka nahaja, in morebiti ima ljubljansko predmestje „Krakovo“ tudi od tod svoje ime*), ker brez dvoma tudi ondi po grabnih in večih mlakah obilo kraka raste.

Pri tej priliki naj še opomnim, naj bi se v spisih za rastline „*Orchideen*“ ne rabila beseda „kukovice“, ktera že tico pomenja, marveč „*ceptec*“; ta izraz, kolikor se spominjam, ni samo na Štorskem, nego tudi v celi tukajšnji okolici dobro znan, kjer tem rastlinam še posebno moč prilastujejo. Ko namreč nek poletenski dan šopek teh mnogovrstnih cvetlic domú nesem, me neka muhasta ženica šaljivo posvari: „pazite, gospod, da ne bodo dekleta za vami ceptale.“ Zakaj neki? vprašam. „Zato — mi odgovori — ker imate ceptec pri sebi. Kaj-li ne veste, če kdo pravi ceptec pri sebi ima, gredó dekleta za njim; ako ima pa konjskega, gredó po živali“.

Národne stvari.

0 pregovorih in prilikah

sosebno slovenskih.

Spisal profesor Vil. Urbas. *)

Med vsemi reki smejo pregovori — ki jim prištevamo tudi modre izreke, prilike, govora in prislovne izraze — ponašati se z največo starostjo z najvišim izvirom; kajti korenine njihove segajo v najdaljno preteklost, kal njihov leži v razodenju bogov. Početek pregovorov se ima iskati v izrekih očakov in prerokov, grških orakeljnov, rimskih šembilj, german-skih idiz, staroslovanskih vil.

Haman gré dalje ter pravi: ¹⁾ Kakor je vrtnarstvo stareje od poljedelstva, menitva stareja od kupčij-

Sušiti se dajo konoplje, prediv, hruške itd. z enako dobrim vspehom.

Naprava te peči ali pušnice, kakor smo že rekli, velja 20 do 70 gold., oziroma na to to, ali se naredi iz lesa, plete iz vej, ali se zida, in gospodar sam naredi s svojimi ljudmi ali jo dá narediti po kakem drugem.

stva, kakor je malanje stareje od pisanja, petje stareje od deklamacije, kakor so prilike stareje od razsodbe; tako je pesništvo prvi, pravi materni jezik človeštva. Trdniše spanje je bil počitek naših pradedov in njih gibanje opoteči ples. Sedem dni so sedeli zamišljeni in zamaknjeni, ²⁾ ter odprli so usta in govorili v iskrenih rekih.

Kitâr v svojem rečniku pregovorov ³⁾ enako govori in še pristavlja, da v omenjenih rekih so tudi starodavni kralji podajali svoje postave in razsodbe, modri in učeni svoje skušnje in nauke. Ali ne bo tega za pravo priznal, kdor je le kolikaj prebiral zgodovino starih časov?

Toda v begu vekov se je marsikaj premenilo. Iz nekdanjih rodov razvila so se ljudstva, iz družin osno-vale se države; zadeve ljudi in narodov pa prihajale so bolj in bolj različne in zapletene, djavnost njihova bolj pogojena, potrebe njihove bolj narejene, navade njihove bolj premišljene. Ko se je pa po tej poti prejšnja naravnost ljudi s časom premenila v zvito politiko, krepost državljanov v skopost in norost; odložili so tedaj tudi pregovori svoje kraljevo-duhovsko oblačilo in zmesili se med govor ljudstva, ktero si jih je po svoje ostrojilo.

Kakor namreč lepe pesmi in napevi se izprva le v izvoljenih družbah omikanih ljudi krasno in umetno pojó; kmali pa veselo, brez gizde in lišpa po ulicah in krémah donijo: tako, pravi Ferdinand Deni, ⁴⁾ so izreki nekdanjih modrijanov premenili se v ustih ljudstva v narodne pregovore. Da-si malo čislane, večkrat celó prezrete, prehaja tedaj mnogo umnosti in dokaj modrosti sedaj po svetu z jezika na jezik. Visocega rodú svojega komaj še spomnivši se, živijo sedaj oni izreki med ljudstvom, prikazovaje se tu šaljivo, tu grozivo, vselej pa pošteno, in ne pečaje se niti za premenljivo modrijo dôbe, niti za širokoustno učenost, ki „po neki krivi kočljivosti, sosedi ošabnosti“, ⁵⁾ rada zaničljivo gleda na pregovore. Kaj bi se le pečali za to, ali jih ne čislajo tem bolje vsi narodi? Arabci imenujejo pregovore „cvet jezika“, Lahí „narodna šola“ in Manconi jim pravi „modrost človeštva“, Španjci je imenujejo „dušno zdravilo“ in Kvevedo „male evangelije“, Nemci „zaklad jezika“ in Zajler „modrost po ulicah“. In niso li najumnejši možje vseh omikanih ljudstev priznali visoki izvir pregovorov, razglasovali vrednost njihovo, je pazno oskrbovali in ob priložnosti radi rabili? Ali ne pravi že kralj Salomon o pregovorih ⁶⁾: Ako je poslušal modri, bode modrejši, in umni dobí vaje. Ali ni že Aristotel pred več ko 2000 leti pregovore imenoval svete ostanke one starodavne modrosti, ki bi nam bila za vselej zgubljena, ako je ne bi bili oteli oni izreki?

Kteri pošten človek, pravi Hajne ⁷⁾, ni že sam nad seboj skusil, da mu je v največi dvombi časi ne-

*) Naj bi to misel prevdaril naš učeni gosp. Dav. Trstenjak in nam razodeti blagovolil svoje mnenje. Vred.

**) Omenivši v našem listu „letno sporočilo realke goriške“ pozdravljali smo radostni zanimivi spis gosp. prof. Urbasa v tem sporočilu. Z njega zato našim bralcem posnamemo nekoliko člankov. Vred.

1) J. G. Haman: Kreuzzüge des Philologen.

2) Job II, 13.

3) Quitard: Dictionnaire des proverbes. Paris 1812.

4) Denis: Essai sur la philosophie de Sancho. Paris 1842.

5) Quitard.

6) Bukve pregovorov I. 5.

7) Heyne: Vorrede zu Glandorfs Ausgabe der Pythagoräischen Sprüche.